Posudek vedoucího na bakalářskou práci Terezy Líbalové

„Ruisté a smrt – fenomén smrti v myšlení školy ru za doby Válčících států“

Předkládaná bakalářská práce Terezy Líbalové si klade za cíl zaměřit se na fenomén smrti ve zvolených konfuciánských textech z období Válčících států a dynastie Han. Bakalantka se nezaměřuje na historický a kulturně antropologický aspekt problému, ale na jeho filosofickou rovinu, a to v pěti zvolených reprezentativních normativních textech daného období. Cílem práce má být objasnění vztahu mezi smrtí a obřadností a objasnění otázky, zdali problém smrti přesahuje v daných textech rituální rozměr. Vzhledem k filosofickému ladění práce si autorka bere ku pomoci dílo fenomenologického filosofa Emmanuela Lévinase, jehož filosofická východiska a slovník slouží jako podklad k analýze vybraných pasáží. Práce se snaží vyhnout komparační filosofii a neusiluje o porovnání podobností mezi myšlenkovými proudy, které jsou vzdáleny jak časově, tak kulturně. Nicméně samotnou volbu Lévinase považuji za velmi zdařilou, protože jeho etická perspektiva je překvapivě blízká perspektivě konfuciánské. Motivace práce je tak možná poněkud ambiciózní, leč chvályhodná.

Práce je členěna do tří částí. První část představuje nezbytný historický a filosofický kontext zvolených textů a zároveň se věnuje kritice všech pěti pramenů. Druhá část se věnuje Lévinasově filosofii a problému smrti obecně, včetně stručného nástinu problematiky smrti v západní filosofické tradici a otázky jakým způsobem se vůči ní Lévinas vymezuje. Obě části jsou jasné a přehledné, jen v některých částech lehce nevyvážené. Některých klíčové pojmy a problémy by bylo záhodno vysvětlit do větší hloubky, jindy je poskytnuto možná až redundantní množství historických detailů.

Třetí část je tvořena vlastní analýzou, která tvoří pilíř celého textu bakalářské práce. Bakalantka zde na nemalém množství příkladů postupně pokrývá celou řadu problémů spjatých se smrtí, přičemž samotné rozvržení je zjevně poplatné Lévinasovi, ale zároveň citlivé k rozebíraným textům. Samotný rozbor je nesen primárně předkládanými úryvky, Lévinasova východiska tvoří pomyslnou osnovu, která nabízí otázky, na které autorka, často za pomoci specifického Lévinasova slovníku, odpovídá, a to převážně zdařile. Především je třeba docenit samotnou volbu okruhů, kterým je věnovaná pozornost, protože svědčí o pečlivém výběru při práci s prameny.

Po formální stránce je bakalářská práce zdařilá, jen s občasnými přešlapy a nedokonalostmi. Oproti běžným sinologickým konvencím je v práci na několika místech poněkud nedůsledně užita (či neužita) kurzíva u názvů a přepisů. Autorka cituje suverénně, jen rozhodnutí citovat prameny odkazem na překladatele je poněkud netypické. Jakožto největší formální nedostatek je především inkoherence na úrovni spojování výpovědí – v práci jsou místy méně přehledná souvětí a občas dochází k mírným tematickým, či argumentačním skokům. To je obzvláště patrné ve chvílích, kdy je citováno více odborné literatury naráz a vazby mezi ní nejsou zcela jasně vyjádřeny (s. 17) a působí spíše jako výpisky, nežli jako ucelený text.

Větší péči by si též zasloužila práce s pojmy, které jsou často jen stroze vysvětleny. Problematika filosofie v Číně, definice konfuciánství, nebo též důkladnější rozbor některých Lévinasových konceptů by jistě nebylo na škodu.

Z hlediska hodnocení je klíčová samotná analýza a úspěšnost vytyčeného cíle. Toho autorka dosahuje uspokojivě, přesto však by mohla být třetí část na některých místech podrobnější. Lévinasovo myšlení tvoří jasný centrální prvek, ale čtenář, který s ním není dostatečně obeznámen, může tuto perspektivu snadno pustit ze zřetele. Vede-li práce dialog mezi Lévinasem a konfuciány, je škoda, že místy chybí samotný hlas autorky, a i Lévinas zůstává spíše v pozadí. Větší míra zapojení kritičtějšího náhledu by pomohlo k větší čitelnosti závěrů, ke kterým autorka dochází, v této podobě zůstávají některé myšlenky spíše na úrovni implikací, což ne zcela vyhovuje žánru bakalářské práce.

S přihlédnutím k výše řečenému považuji celou práci za velmi zdařilou. Hlavní nedostatky jsou spíše kosmetického charakteru a bylo možné jim předejít intenzivnější spoluprací se školitelem v dostatečném časovém předstihu. Vzhledem k rozsahu práce je toto poměrně ambiciózní téma pojato suverénně a dovedeno ke zdárnému konci, byť by si tento dialog zasloužil méně implikací a více autorčina interpretačního vkladu.

Navrhuji hodnocení mezi „výborně“ a „velmi dobře“

Náměty k diskuzi:

Problematika harmonie versus etický absolutismus (66)

Lze najít v konfuciánských textech podobnou míru úcty k Druhému jako u Lévinase?

Jaká je ve vztahu ke smrti poslední morální instance, ke které by se dovolávali konfuciáni?

Václav Valtr

6.9.2024